

2000'E 1 KALA TÜRK YARGI SİSTEMİMİZ, YARGIDA VE YARGILAMADA TOPLAM KALİTE

Celal OYMAK
Sayıştay 5. Daire Üyesi

SUNUŞ

TÜSİAD ve KalDer işbirliğinde, İstanbul Lütfi Kırdar Kongre Sarayı'nda 11-12 Kasım 1998 tarihlerinde düzenlenen 7 inci Ulusal Kalite Kongresi'nin bu yılki konusu "Toplam Kalite Yönetimi ve Hukuk Düzeninde Kalite" olarak belirlendi. Türkiye'den ve dünyadan her biri kendi alanında uzman, yüzün üzerinde konuşmacı, 36 farklı oturumda, başta "Hukuk Devleti Olmanın Gerekleri", "Yargı Düzeninde Kalite", "İdarenin İşlemlerinin Yargısal Denetimi", "Kamu Hakem Kurumu" "Toplumsal Gelişme ve Hukuk", "Hukuk Düzeninde İnsan Boyutu", "Ekonomik Hukuk", "Yaşam Biçimi Olarak Kalite" gibi değişik bir çok konuda son gelişmeleri, sorunları ve uygulanabilirlik alanlarını tartıştılar. Kongrenin açılış töreninde, Adalet Bakanı Hasan Denizkurdu, hukuk düzeninde iyileştirmeye gidilmesi için Parlamento'nun hukuk reformunu bir an önce gerçekleştirmesi gerektiğini; Türkiye'de yargının önüne çıkmama imtiyazına sahip bir kitlenin yaratıldığını belirterek yargının sorunları ve çözüm yolları konusunda bir konuşma yapmıştır.

"2000'ne 1 Kala Türk Yargı Sistemimiz, Yargıda ve Yargılamada Toplam Kalite" başlıklı yazımızla, son derece önemli ve güncel olan bu konu hakkındaki görüşlerimiz dile getirilmeye çalışılmıştır.

KONUVA GİRİŞ

Cumhuriyetimizin 75 inci yılını kutladığımız bugünlerde adalet, demokrasi, eşitlik, insan hakları konularında yarım yüzyıldır bir takım beklentiler olduğu halde; uygar bir dünyada insanca yaşamın gereği olan bu beklentilere ulaşmış değiliz.

"Adalet mülkün temelidir.", "Geciken adalet adaletsizliktir." şeklindeki topluma mal olmuş vecizeler günümüz Türkiye'sinde;"adaletsizlik ve geciken adalet temel kuraldır." şekline dönüşmüş gibidir. Türk Yargı Sistemi'nin bir takım önemli sorunları bulunmaktadır. Temel hak ve özgürlükler Anayasada, yasalarda kağıt üzerinde kalmakta, yaşama geçirilememektedir. Eğitimde kalite sağlanmadıkça siyasette, sanayide, ekonomide, hukukta ve diğer sosyal kurumlarda da toplam kaliteye ulaşamayız. Doğru bilgilerle gerçekçi yatırımlar yapılabilir. Gerçeği bilmeyen geleceği kuramaz.

TÜRK YARGI SİSTEMİNİN KURUM VE KURALLARI

1- ANAYASAL DÜZENLEME

1982 Anayasanın 9 uncu maddesinde "Yargı yetkisinin, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağına; 36-38 inci maddelerinde, herkesin yargı mercileri önünde hak arama özgürlüğüne sahip bulunduğu; 40 ncı maddede, Anayasa ile tanınmış temel hak ve özgürlüklerin korunduğuna; 125 inci maddede idarenin her türlü eylem ve işlemlerine yargı yolunun açık olduğuna; 138 inci maddede; yargıçların görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasa, yasalara ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm vereceklerine, dair düzenlemeler yapılmıştır.

Yargıçlık ve savcılık güvencesiyle ilgili olarak Anayasanın 139 uncu maddesinde; hakimler ve savcıların azlolunamayacakları, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye sevkedilemeyecekleri, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınmayacaklarına dair hüküm getirilmiştir.

2-ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

Hak arama özgürlüğü insanın sahip olduğu temel haklardan olup; "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nde, "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi"nde ve tüm demokratik Anayasalarda "Hak Arama Özgürlüğü" düzenlenmiştir. Yargı kararlarının adelete uygun olması, toplumun yaşama sevincinin, güven duygusunun can damarıdır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 8 inci maddesinde; "Herkesin Anayasa ya da yasayla tanınmış temel haklarını çiğneyen eylemlere karşı yetkili ve ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı vardır."

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1 maddesinde ise; "Herkes gerek medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili anlaşmazlıkların çözülmesi, gerekse kendisine yükletilen herhangi bir suçlamanın karara bağlanması konusunda, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde adil ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir." denilerek, hak arama özgürlüğü ile adil yargılama hakları güvence altına alınmıştır. Bu gerekçeler, hızla değişen, globalleşen çağdaş, dünyada adalet dağıtım işinin, bir ülkenin kendi iç işi olmaktan çıktığını; "hak arama özgürlüğü" ve "adil yargılama hakkı"nın uluslararası arenada diğer devletlerin denetimine giren bir olgu olduğunu göstermektedir.

YASAL DÜZENLEMELERDE YARGI,YARGILAMA VE ADLİ TEŞKİLAT

A)Türk Yargı sistemi, birbirine bağlı olmayan, görev ve yetki alanları, özel yasalar ile düzenlenmiş, ayrı yargılama usulleri olan yargı yerlerinden oluşmuştur.

Ülkemizde Yargı Düzeni Şöyle kurulmuştur.

1-Anayasa Yargısı - Anayasa Mahkemesi

2-Adli Yargı

a)Hukuk Yargısı : Sulh, Asliye, Ticaret, İş, İcra ve Kadastro Mahkemeleri

b)Ceza Yargısı : Sulh, Asliye, Ağır, Çocuk, Devlet Güvenlik ve İcra Ceza Mahkemeleri

c)Üst yargı yeri : Yargıtay

3-İdari Yargı : İdare, Vergi ve bölge İdare Mahkemeleri

Üst yargı yeri : Danıştay

4-Askeri Yargı : Askeri Mahkemeler, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Askeri Yargıtay

5-Uyuşmazlık Yargısı : Uyuşmazlık Mahkemesi

6-Mali Yargı = Sayıştay

7-Seçim Kuralları : Yüksek Seçim Kurulu

B)Yukarıda belirtilen yargı yerlerinin kuruluşu ve yargılama faaliyetleri ile ilgili özel yasalar bulunmaktadır. Usule ilişkin genel yasalar şunlardır.

1-Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa,

2-Hukuk Mahkemeleri Usulü Yasası,

3-Ceza Mahkemeleri Usulü Yasası,

4-İş Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri ile Yargılama Usulü Yasası,

5-İcra İflas Yasası,

6-İdari Yargılama Usulü Yasası,

7-Sayıştay Yasası,

8-Yargıtay Yasası,

9-Danıştay Yasası.

Cumhuriyet döneminde günümüze kadar 10 binlere varan yasa yürürlüğe konulmuştur. 1972 yılında yargıç ve savcı sayısı 5623 iken bu miktar 1994 yılında 8503, 1995 yılında ise 9408'e ulaşmıştır. Halen yargıç ve savcı kadrolarının %25'i boştur. Türkiye genelinde mahkemelere gelen iş miktarı 1972 yılında 6.448.193, 1985 yılında 6.768.339, 1994 yılında ise 9.163.966 sayıya ulaşmıştır.

YARGIDA VE YARGILAMADA AKSAYAN YÖNLER VE ÇÖZÜM YOLLARI

I-PERSONEL YÖNÜNDEN

Ekonomik ve Sosyal gelişmeler, hızlı şehirleşme, nüfus artışı, kişiler ve kişilerle devlet arasındaki uyumsuzlukları çoğaltmış; bu değişim, mahkemelerdeki iş ve davaların her yıl büyük bir hızla artmasına neden olmuştur. Gerçekten mahkemelerdeki iş yükü çok fazladır.

Mahkeme Türü	Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca Belirlenen İş Yüğü	İstanbul Ceza Mahkemelerindeki İş Yüğü
Ağır Ceza	300 - 350	496
Asliye Ceza	70 - 800	3619

Yargılama süresi uzamaktadır. Ortalama yargılama süresi:

Ağır Ceza Mahkemelerinde	243
Asliye Hukuk Mahkemelerinde	275
Kadastro Mahkemelerinde	750 gündür.

Avrupa ülkelerinde bir yargıça yılda 50 - 70 dava dosyası, Türkiye'de ise 1500 - 2000 iş düşmektedir. Adli tatil ve diğer izin ve resmi tatil günleri dışında kalan yıllık 200 iş gününde, adil, süratli ve kaliteli karar verebilmesi için bir yargıça düşücek dava sayısının 100'ü geçmemesi gerekir. İş yükü nedeniyle yargıdaki gecikmenin sorumlusu yargıç değildir. Yargıçlık mesleği, durmadan, dinlenmeden, sürekli çalışmayı gerektiren bir meslektir. İş yoğunluğu nedeniyle yargıçlar akşamları ve cumartesi, pazar günlerinde çalışmak zorunda kalmakta; kendilerine, ailelerine zaman ayıramamakta; büyük bir stres içinde yaşamaktadırlar. Adalet dağıtan, karar veren yargıç da sonuçta bir insandır, bir takım sorunları ve ihtiyaçları olacaktır.

Diğer taraftan, yıllarca uğraşıp hakkını elde edemeyen insan, adalete olan güvenini kaybedecektir. Bireyin ve toplumun huzuru, adaletin gerçekleştiği bir ortamda mümkündür. Yargı sınıfı dahil tüm adliye personeli, hukuksal metinleri ve içtihatları takip edecek zamanı ve maddi olanakları da bulamamaktadırlar.

Yargıç yargılama yetkisini kullanırken yalnızca hukuksal kurallar ve kendi özgür kanaati ile başbaşa olmalıdır. Adli personelin yetiştirilmesinde ve görevini yapmasında her türlü araç-gereç, teknik donanım ve parasal kaynaktan yararlanma olanağı sağlanmalıdır. Bu da bizi yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesine getirmektedir. Nitekim, yargısız infazların, işkence ve

yolsuzluk gibi insanlık dışı ve hukuka aykırı eylemlerin önlenmesi, ancak bireyin beynindeki düşüncenin çağdaşlaşması ve bağımsız yargı ile yargıç güvencesi ilkesinin varlığı ile mümkündür. Yargılama yapan yargıçların güvenceli olması, yargı bağımsızlığının da ön koşuludur.

Anayasanın 9 uncu maddesinde yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı; 138 inci maddesinde de, yargıçların bağımsız oldukları, belirtilmiştir. Ancak, Anayasanın 159 uncu maddesindeki düzenlemeyle kurulmuş Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yargıç ve savcılar hakkındaki idari işlem niteliğindeki kararlarının yargı denetimi dışında tutulması hakimlik güvencesini zedelemektedir. Ayrıca Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun asli üyeleri arasında Adalet Bakanı ve müsteşarı yer almış olup, Kurul siyasi iktidarın etkisi altında görev yaparak, yargının bağımsızlığına ve yargıç güvencesine gölge düşürülmüş olmaktadır.

2-HUKUKSAL METİNLER YÖNÜNDEN

Bugün binlerce yasa, kararname, tüzük, yönetmelik ve genelge yürürlüktedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yürürlüğe konulan bir çok yasa hükmü çağın gerisinde kalmıştır. Ayrıca, yasaların sık sık değiştirilmesi, eşitsizliğin ve adaletsizliğin göstergesi olmaktadır. Oysa, küreselleşen dünyada, yirmibirinci yüzyıla girerken toplum yapısında meydana gelen ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gelişmelerle ortaya çıkan sorunlar ve uyumsuzluklar karşısında yürürlüğe konulan veya değiştirilen yasaların bireye, topluma güven verici, denge sağlayıcı ve yargıyı çabuklaştırıcı olması çağdaşlaşmanın gereğidir.

3-BİNA,ARAÇ VE GEREÇ BAKIMINDAN

Günümüzde adalet binaları, dağınık, bağımsız ve yetersizdir. Çok yerde yargıçların çalışma odaları, duruşma salonları ve dava dosyalarının korunması için yerleri bulunmamaktadır. Oysa, görülen hizmet, devletin başta gelen görevlerinden biri olup Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce verilen yargı işidir. Mahkemelerin kendine özgü bir saygınlığı olmalıdır. Burada yargıcın çalıştığı yer, duruşmaların yapıldığı salonun bulunduğu binanın donanımı önem arz etmektedir. Bu nedenle, adalet binalarına adalet sarayı denilmektedir. Yargıç huzur içinde olmalıdır, oturduğu ve çalıştığı yer, yargı bağımsızlığına, adaletin ülkenin temeli olduğu ilkesine uygun bulunmalıdır.

MAHKEMELERİN TEŞKİLAT YAPISI ve YARGININ İŞLEYİŞİ

A)MAHKEMELERİN YAPISI

Bu günlük yargı sisteminde, mahkemeler karışık ve dağınık bir şekilde teşkilatlanarak görev yapmaktadır. Mahkemelerin kurulmasına ilişkin tek bir çerçeve yasa henüz yürürlüğe konulamamıştır. Bu bakımdan adil, etkin,

hızlı bir yargı hizmeti verilememektedir. İş yükünün fazlalığı nedeniyle davalar senelerce sürmektedir. 20-30 yıldır, Adalet Yılı Açış konuşmalarında, bilimsel toplantılarda Yargıtayın iş yükünü azaltmak, bir içtihat mahkemesine dönüşmesini sağlamak için alt derece mahkemelerle Yargıtay arasında üst derece (istinaf) mahkemelerinin kurulmasının zorunlu olduğu dile getirilmekte, fakat bu konuda yapıcı bir adım atılmamış, yasal düzenleme yapılmamıştır.

Ayrıca bir çok ilçede tek yargıçlı mahkemeler bulunmakta, bu yargıç, sulh hukuk, asliye hukuk, sulh ceza, icra tetkik, ticaret ve iş davalarında uzmanlığı dışında kararlar verebilmektedir. Bu doğru, adil ve verimli karar verilmesini önlemektedir.

B)YARGININ YAVAŞ İŞLEMESİ

Çağdaş bir ülkede yargı, demokratik ilkeler içinde doğru, hızlı ve ucuz bir şekilde işlemelidir. 21 inci yüzyıla girdiğimiz bu günlerde yargı bağımsızlığı ve yargıç teminatı demokratik ilkelerin başında yer almaktadır. Günümüzde yargı bağımsızlığı bireyin en temel hakkı olarak kabul edilmektedir. Makul bir sürede dürüst yargılama yapılmalıdır. Barışın ve gelişmenin ilk şartı adalettir. Geciken adalet adaletsizliktir. Gerçek adalet, bağımsız mahkemelerde güvenceli yargıçlar tarafından toplumun değerleriyle barışık çağdaş hukuk metinleriyle gerçekleştirilebilir. Çünkü adalet, bağımsızlığın, özgürlüğün ve çağdaşlığın temelidir. Bu bakımdan adalet hızlı, tarafsız, hatasız ve kaliteli olmalıdır.

C)BİLİRKİŞİLİK

Günümüzde iş yükü, olayların karmaşıklığı, yargıçların her konuda uzmanlık ölçüsünde bilgi birikimine sahip olmamaları nedeniyle bilirkişiye başvurulması zorunlu hale gelmiştir. Türk yargı sisteminde bilirkişilik görevi önem arz etmektedir. Ancak, hukuksal sorumluluktan kurtulmak isteyen bir çok yargıcın, teknik bilgi ve beceriyi gerektirmeyen yasaların uygulanması ve hukukun yorumu ile çözülebilecek konularda bilirkişilere müracaat ettikleri görülmektedir. Bilirkişilik kurumu yargıcın sağlıklı ve doğru karara varmasında en yakın yardımcısıdır. Uygulamada bilirkişilik kurumu bir sorun olmaya devam etmektedir. Gereksiz bilirkişi incelemeleri nedeniyle davalar sürüncemede kalmaktadır. Bilirkişi yargılamanın gecikmesini önlemek için raporunu kısa bir sürede vermelidir. Bilirkişilerin rastgele seçilmesi için, bilirkişiliğin kurumsallaşması gerekmektedir. Taraflı, hatalı rapor yazan veya konusunda uzman olmayan bilirkişilere bir daha dosya verilmemesi için gerekli önlemlerin mahkemelerce alınması kaliteli yargı için zorunludur.

D)ADLİ KOLLUK

30 yıldır bilim adamlarının, hukukçuların üzerinde ısrarla durup gerçekleştirilmesini istedikleri, fakat bir türlü yaşama geçirilemeyen Adli Kolluk

Kurumu vardır. Gerçekten, siyasal iktidarın etkisi ve yönetimi dışında, doğrudan doğruya cumhuriyet savcılarına bağlı olarak görev yapacak olan ve yargı konusunda yetişmiş, eğitilmiş, uzmanlaşmış bir "Adli Kolluk Gücü" suç ve suçlunun en kısa zamanda tüm delilleriyle saptanmasında, cumhuriyet savcılarında ve mahkemelere yardımcı olacak, yargı hızlı işleyerek adil, doğru ve kaliteli kararlar verilebilecektir. İnsan haklarını, sorgu ve delil toplama tekniklerini bilen, her türlü laboratuvar, araç ve gereçle donatılmış uzman bir Kolluk Teşkilatının acilen kurulması gerekir.

E)HAKEM VE UZLAŞMA KURULLARI

Hakem ve uzlaşma kurullarının yaşama geçirilmesi, mahkemelerin iş yükünü azaltacağı gibi, özel hukuk ilişkisinden doğan ve konusu para olan bir kısım uyuşmazlıkların, kısa yoldan giderilmesini sağlamış olacaktır. Amerika'da özel kişiler arasındaki uyuşmazlıkların %70'inden fazlası hakem mahkemelerinde çözülmektedir. Böylece, çabukluk, kırtasiyeciliğin azalması, kolayca çözüm, paradan, zamandan tasarruf, verimlilik ve kalite sağlanmış olur. Hakem veya uzlaşma kurullarında kira uyuşmazlıkları, tazminat davaları, işçi alacakları, kamulaştırma davaları gibi uyuşmazlıklar, kısa sürede çözümlenebilir.

YARGIDA TOPLAM KALİTE

1) İNSAN UNSURUNDA KALİTE

Kaliteli bilgi düşüncüyü geliştirir. Düşüncenin gelişmesi de bizi yeni hedeflere ve bilgilere götürür. Kaliteye varmak ve insandan en yüksek performansı elde etmek için çaba sarfedilmelidir. Eğitim ön plana çıkarılarak, iletişim kanalları geliştirilerek, çağdaş dünyanın teknolojisine uyum sağlanmalıdır. Okuldaki bilgilerle yetinilmeyip meslek içi eğitime önem verilerek en yüksek performans sağlanmalıdır. Kaliteli hizmet, kaliteli insandan; kaliteli insan da kaliteli eğitimden geçer. Pölitikada, ekonomide ve hukukta gelişme bir zorunluluktur. Bu yarışta geri kalan, gelişime ve değişime ayak uyduramayan, toplam kaliteyi yakalamayan kaybedecektir. Çünkü, küreselleşen dünyada, 21 inci yüzyıla girerken birey ve toplum yaşamını etkileyen en önemli kavramlardan biri "KALİTE" olmuştur. Mal ve hizmette kalite, hatasızlığı, sürati, verimliliği gerektirmektedir.

Türkiye'de Toplam Kalite Yönetimi, teknik ve ekonomik boyutuyla ele alınmakta, Türk Yargı Sistemine ise henüz TKY girmemiştir. Konu bilimsel seminer ve tartışmalarda ele alınmıştır.(1.Türk Hukuk Kongresi) kalite, yargıda, adalet dağıtımında verimliliği, doğru, dürüst ve adil kararları artırarak bireyin ve toplumun adalete olan güven duygusunu pekiştirecektir. Gümrük Birliğine girdiğimiz ve Avrupa Birliğine girmek üzere olduğumuz günümüzde kalite, sosyal ve teknolojik gelişmeye paralel olarak hukuk sistemimizde süratli bir değişimin sağlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Uyum yasalarının çıkarılması, usul yasalarının güncelleştirilmesi Ankara Anlaşması gereğidir.

2-HUKUKSAL METİNLERDE KALİTE

Günümüzde, yürürlükteki hukuk kuralları, sergilediği görünüm yönünden herkesi ürktücek bir karmaşıklığa sahiptir. Değil sıradan yurttaşlar, uygulayıcılar ve hatta kendi dallarında uzmanlaşmış olanlar bile yasa ve hukuk kurallarındaki karmaşanın altından kolaylıkla çıkamaz hale gelmişlerdir. Kanunu bilmemek özür sayılmaz kanun önünde eşitlik ilkesinin geçerli olması için yasa metinlerinin açık ve anlaşılır olması gerekir. Hukuk dili bu günkü ve gelecekteki kuşakların anlayacağı biçimde sadeleştirilmelidir. Yargıyı yavaşlatan, temel hak ve özgürlükleri kısıtlayan, çelişkili ve bir birine aykırı olan yasa kurallarının yürürlükten kaldırılması çağdaş ve sosyal hukuk devleti olmanın gereğidir.

3-BİNA, ARAÇ VE GEREÇLERDE KALİTE, BİLGİSAYAR VE BİLGİ BANKALARI

Toplumun adalete güven duygusunun yitirilmemesi için adalet saraylarının ve araç gereç donanımının yeterli düzeye getirilmesi gereklidir. Yargı yerlerinde bilgisayar ağının ve bilgi bankalarının kurulması, yargı bağımsızlığı ve yargıda kalite için zorunludur. Bu konu 1972 yılından itibaren, kongreler, konferanslar ve seminerler düzenlenerek gündeme getirilmiş; bildiriler sunulmuş, tartışmalar yapılmış, fakat bugüne kadar bir iyileştirme ve gelişme kaydedilmiştir.

Adalet yavaş ve yanlış işlemektedir. Bilgisayarın hukuka girmesiyle, hızlı, doğru ve kaliteli kararların verilmesinin yanı sıra toplumun hukuk düzenine olan güvenini ve toplumsal verimliliğinde artıracaktır. Yargı yerlerinde bilgi bankalarının oluşturularak, burada hukuksal kuralların, yerleşik içtihat ve kararların toplanması ve değerlendirilmesi yargıda sürati, hatasızlığı ve kaliteyi sağlayacaktır. Gerçekten, yargısal içtihatları kolayca izleyen yargıç hatalı karar vermeyecek, çekişmeler kısmen de olsa azalacaktır. Bilgisayarın hukukta kullanılması, Avrupa ve Amerika'da geniş uygulama alanı bulduğu halde, Türkiye'de Adli Sicil konusu dışında genel bir uygulamaya geçilememiştir. Oysa, bilgisayarla bilgi akımı ve bilgileri değerlendirmek kolaylaşacaktır. İçtihatların bilgi bankasına yüklenmesi ile bir davanın sonucunu evvelden kestirmek mümkün olacağından, gereksiz davaların açılması önlenmiş olacaktır. Hukukta bilgisayar, yargıda ve yargılamada kaliteyi sağlayacaktır. Yargıçlar, istedikleri bilgi ve belgeleri hızlı ve doğru olarak bulacaklar, böylece yargı düzeni hızlanarak verimlilik artacaktır.

SONUÇ

1972 Nisan tarihinde Türkiye Barolar Birliğince düzenlenen "I.Türk Hukuk Kongresi" nde ve 28-31 Ocak 1974 tarihinde Ankarada MPM'nin önderliğinde Türkiye Barolar Birliği, Yargıtay, Danıştay, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Bilişim Derneğinin iş birliği ile düzenlenen "Hukukta spernatik ve bilgisayar kullanımı semineri"nde, yargı reformu, yargının bağımsızlığı, yargıç güvencesi ve hukukta bilgisayar kullanılması ilke ve sorunları tartışılmış, bu konularda bir mesafe kat edilememiştir.

3 Aralık 1997 tarihinde, Ankarada TÜSİAD tarafından düzenlenen "Demokratik Standartların Yükseltilmesi Paketi" adlı 4 üncü "tartışma toplantıları dizisi"nde, "HUKUK DEVLETİ ve YARGI" konusu seçilmiş; demokratikleşmenin hukuk devleti boyutu tartışmaya açılmıştır.

Bu panelde, etkin ve bağımsız bir yargının, Türkiye'de demokrasinin gelişmesi, hukuk devleti anlayışının yerleşmesi ve toplum-devlet ilişkilerinde güven unsurunun ön plana çıkması açısından ne kadar önemli olduğu vurgulanmış; hukukta kapsamlı bir reformun gerekli olduğu; bir dizi kanunun yan yana konularak demokrasiye erişilemeyeceği, demokrasinin çalıştırılabilmesinin ilk ve temel ilkesinin kuvvetler ayrılığı olduğu; yargı bağımsızlığının birinci güvencesi olması gerektiği; çağa uydurulamayan adalet hizmetinin köhne yapılarda, elverişsiz araç, gereç ve donanımla işlediği; adaletin işleyişindeki yavaşlığın toplumsal ve ekonomik yaşamı yavaşlattığı; yargının giderek bir ayak bağı gibi gözükmesine yol açtığı; toplumda ikinci bir düzenin oluşmaya başladığı; ekonomik yaşamın gerekleri olan hızlı yargılama gerçekleşmeyince, alacak-borç ilişkilerindeki faizlerin gerçek faizlerden çok uzak olması nedeniyle davaların uzamasının yarattığı sakıncayı yada icra takiplerinin uzamasının yarattığı sakıncayı aşmak isteyenlerin resmi icranın yanında bir başka icra gücüne başvurmak zorunda kaldıkları; böylece icra mafyası dediğimiz bir oluşumun ortaya çıktığı; devletin hukuk düzeniyle yasalarla oluşmuş temel kamu düzeninin yanında bir ikinci düzenin (mafya yada çeteler) oluştuğu; yargı ve yargı sistemimizin bu tehlikeli oluşumla mücadele edebilecek bir güce eriştirilmesi için Türk hukuk sisteminin yeniden yapılanmasının gerektiği, panelistler tarafından belirtilmiştir.

Gerçekten, çete-mafya oluşumu yargı sisteminin bir parçası olmuş gibidir.

Yargıtay Başkanı Sayın Mehmet Uygun'un 1997-1998 Adalet yılı açış konuşmasında belirttiği üzere; "Bağımsız yargı, yeri ve zamanı geldiğinde yasamanın ve yürütmenin kendi mensupları için de sığınacak en sakin limandır." Bir ülkede bir yüksek mahkeme başkanı, "yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi ülkemde tam ve eksiksiz olarak vardır, demetluluğuna sahip değilim" diyebiliyorsa, o ülkede demokratik hukuk devleti olgusunun öзде gerçekleştiği söylenebilir mi? Bu bakımdan acilen hukukla bağdaşmayan düzenlemelerden vazgeçilerek, yaşamaya ve yürütmeye karşı bağımsız bir yargı erkinin oluşması için yargı ve yargılama sisteminde bir reforma gidilmesi gerekmektedir.

Hukuk uygulayıcıları bugünkü sistemle, kaliteli, verimli adalet dağılımını gerçekleştirememektedirler. Çünkü toplanan bilgi ve belgeler ile uyumsuzluğa uygulanacak yasa kuralları açık, kesin ve sağlıklı değildir. Kırsaca, insan unsurunda hukuk kurallarında, bina, araç ve gereçlerde (toplum kalite) ye ulaşılammıştır •

KAYNAKÇA

- 1-Adalet İstatistikleri, 1993 Ad.Bak. Adli Sicil ve İstatistik Gen.Müdürlüğü Yayını Ankara
- 2-Adalet İstatistikleri 1994, Başbakanlık D.İ.E. Yayını Ankara
- 3-Özbudun, E.Türk Anayasa Hukuku 1990, Ankara
- 4-Kuru, Baki, Hakim ve Savcıların Bağımsızlığı, 1996 Ankara
- 5-Adalet Yılı Açış Konuşmaları 1943-1993,Yargıtay Yayınları No:25 1993, Ankara
- 6-Yeni Türkiye Dergisi, Yargı Reformu Özel Sayısı No:10 1996 Ankara
- 7-3.Verimlilik Kongresi Bildiriler Kitabı MPM Yayını, 1997 Ankara
- 8-Akman, Toygar, Elektronik Beyin, Sibermetik ve Hukuku Türkiye Barolar Birliği Yayını 1971 Ankara
- 9-Demokratikleşme ve Yargı Reformu, Adalet Bakanlığı Yayını Cilt 1,2, 1994 Ankara
- 10-Hukukta Sibermetik ve Bilgisayar Kullanımı Semineri, MPM Yayını No:172 1975 Ankara
- 11-DPT'nca Hazırlanan 7 nci 5 yıllık Kalkınma Planı